

Interdisciplinair samenwerken om kinderen maximaal tot bloei te laten komen

Weer praten over hoe we gezamenlijk het verschil kunnen maken voor het kind. Nog te vaak komen er in school geluiden naar boven die duiden op ruis in de communicatie met de professionele samenwerkingspartners van een school: de kinderopvang, voorschoolse instellingen en andere belanghebbenden. Op de grensgebieden van samenwerking benoemen kinderen, ouders en ook leerkrachten, schoolleiders en pedagogisch medewerkers dat er onduidelijkheden zijn. Men ervaart het als onrust en ruis, vooral in de communicatie alsook in de pedagogisch doorgaande lijn.

Goed om het gezamenlijke gesprek aan te gaan. De praatkaart 'Interdisciplinair Samenwerken' gebaseerd op het *evidence informed STAR-model* © van Angèle van der Star, schoolleider uit Groningen, biedt hiervoor de handvatten. Vanuit het Rijnlands gedachtegoed op basis van visie, mogelijkheden, professionele structuur en cultuur, naar het maken van concrete stappen.

IMPULS VOOR INTERDISCIPLINAIR SAMENWERKEN

Op de grensgebieden van samenwerkende organisaties met de basisschool, zoals de kinderopvang, de tussenschoolse opvang, voorschoolse instellingen en andere belanghebbenden heeft Van der Star, fricties geconstateerd. De afgelopen twee jaar heeft zij onderzoek verricht om een landelijk impuls te geven aan de optimalisering van de schoolse samenwerking met andere disciplines. In deze zoektocht kwam zij tot de conclusie dat er veel beschreven en ontwikkeld is voor samenwerkende

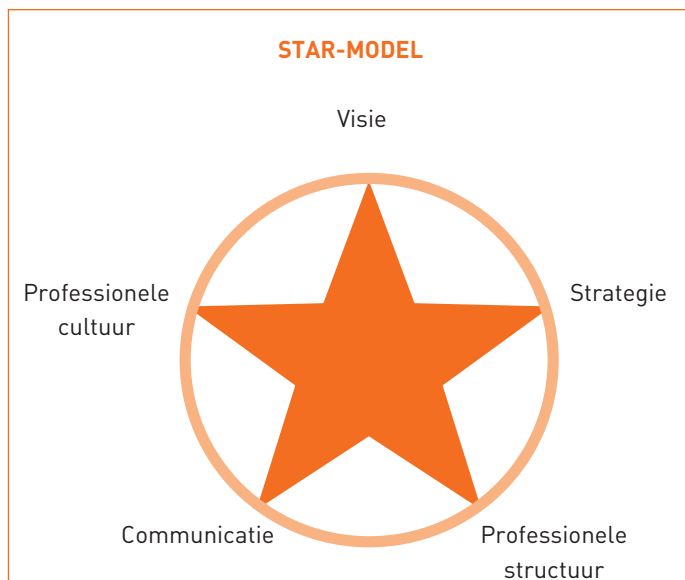
scholen, zoals brede scholen en kindcentra, echter dat een organisatiemodel ontbreekt dat fricties in beeld brengt en concrete handvatten biedt om samenwerking te optimaliseren.

ONRUST OP SCHOLEN

Uit tweejarig onderzoek van Van der Star is gebleken dat 'onrust' op scholen onder meer kan ontstaan bij het ontbreken van een gezamenlijke pedagogische visie. Dit is te begrijpen; de verschillende samenwerkingspartners van scholen, zoals de peuterspeelzaal, crèche en kinderopvang hebben immers uiteenlopende (pedagogische) ambities en doelstellingen. Veel kinderopvanginstellingen baseren doelen en beleidsregels van kwaliteit op de Wet Kinderopvang. ►

De vier pedagogische basisdoelen zijn hierin beschreven door Riksen-Walraven (2006): het zorgen voor emotionele veiligheid, het stimuleren van persoonlijke en sociale competenties en

EVIDENCE INFORMED STAR-MODEL ©

Angèle van der Star

Het stervormige STAR-model (Van der Star, 2015) is een organisatie-diagnosemodel voor scholen die samenwerken met andere organisaties. Het sluit aan bij het gedachtegoed van onderwijs in 2016, de professionele leergemeenschap (Verbiest, 2003) en een Rijnlandse manier van organiseren door de schoolleider. 'Rijnlanders' zetten het primaire proces centraal, het gaat om het kind en de

leerkracht. Organiseren vanuit de menselijke maat. Daarbij gebruiken Rijnlandse schoolleiders vier principes die de ruggengraat van hun denken en handelen vormen: Verbinding, Vertrouwen, Vakmanschap en Inspiratie (Lieskamp & Vink, 2015). Dit is terug te vinden in het ontwerp, alsook in de opzet en uitvoering van de praatkaart.

De vijf indicatoren worden gevormd door de combinatie van twee pedagogische modellen met twee organisatie-modellen. Het betreft de uitgangspunten van een Integraal Kindcentrum (Studulski, 2012) en de aspecten van het Pedagogisch Kader (Doornenbal, J., 2012). Om de nuancering te treffen op de grensgebieden van samenwerking zijn de pedagogische modellen gecombineerd met de organisatie-modellen 7S van McKinsey (7smodel.nl, 2015) en het *Activitymodel* van Engeström (Engeström, 2000). Op deze wijze maakt het STAR-model inzichtelijk waar in de samenwerking fricties alsook potenties aanwezig zijn.

het overbrengen van normen en waarden. In het basisonderwijs staat volgens Schreuder (2005) naast de kerndoelen, de pedagogische doelstelling vooral in dienst van het leren van deze cognitieve vaardigheden. Dit betreft geconcentreerd leren werken, het ontwikkelen van doorzettingsvermogen, leerattitude en zelfstandig werken naast algemene pedagogische doelstellingen, zoals een veilig en ondersteunend klimaat en een veilige school. De verschillende doelstellingen kunnen resulteren in elkaar niet begrijpen op de werkvloer. Wanneer professionals elkaars taal niet spreken, is dit voelbaar voor alle betrokkenen. Dit wordt vooral gevoeld op de overgangsmomenten in de dag: van school naar kinderopvang, van een tussenschools moment naar school. Door een gezamenlijke organisatie overstijgende dialoog te voeren, kan deze ervaren onrust inzichten opleveren, die ertoe bijdragen dat vanuit de *whole child approach*, kinderen een eenduidige pedagogische en (onderwijs)inhoudelijke doorgaande lijn ervaren.

ONTWIKKELING PRAATKAART

Vanuit het Rijnlandse gedachtegoed heeft Van der Star een praatkaart 'Interdisciplinair Samenwerken' ontwikkeld. Ze heeft hierin de samenwerking gezocht met onderwijsadviesbureau Cedin. Leerkrachten, schoolleiders, pedagogisch medewerkers en onderwijsondersteuners hebben vanaf scratch input geleverd. De kaart is verfijnd via de werkwijze *Lean Start-up* (Ries, 2013). Vanuit deze methodiek zijn leerkrachten en schoolleiders gevraagd mee te denken bij de totstandkoming van de praatkaart. Door gevalideerd leren, heeft dit in korte tijd geresulteerd in een duurzame praatkaart 'Interdisciplinair Samenwerken', die aansluit bij de behoefte van de professionals die ermee werken.

POSITIEVE REACTIES

De eerste reacties van schoolteams zijn positief. Leerkrachten en schoolleiders geven aan dat het aansluit bij de wens om

concrete handvatten te krijgen, waarmee men aan de slag kan. Een instrument, waarbij de dialoog en het eigenaarschap bij de mensen ligt die het aangaat. Geen *top-down* afvinklijstje, maar stellingen om fricties en dilemma's in de samenwerking met partners als kinderopvang en voorschoolse instellingen bespreekbaar te maken. De indicator 'professionele cultuur' is voor meerdere organisaties gebleken een eyeopener te zijn. Ook vanuit de kinderopvang is de belangstelling groot.

"We gaan vanaf morgen een gezamenlijke nieuwsbrief opstellen." Dergelijke kleine stapjes zijn een eerste succeservaring en een opstap voor een intensievere samenwerking. "We hebben vandaag besloten om vanuit de eigen organisaties één aanspreekpunt in de interdisciplinaire samenwerking aan te stellen. Dit schept duidelijkheid voor allen", luidt een andere gebruikerservaring. "Nooit geweten dat de buitenschoolse opvang, onze kinderen helpt met de topo-toets." Of "Geweldig, we hebben nu afgesproken dat we elkaar eerst beter willen leren kennen. We gaan een informeel moment inplannen". En: "Er wordt eindelijk een gezamenlijke visie dag in gepland."

INTERDISCIPLINAIR SAMENWERKEN BINNEN DE SCHOOL

De samenwerking met de netwerkpartners en ander belanghebbenden is gewaarborgd. De vijf indicatoren van het Star-model voor scholen:

1. De school heeft een pedagogische en onderwijsinhoudelijke visie op interdisciplinair samenwerken.
2. De school heeft een visie op interdisciplinair samenwerken die leidt tot strategische en operationele doelen.
3. De school heeft een professionele structuur gericht op het verwezenlijken van interdisciplinair samenwerken.
4. De communicatie op de school is gericht op het verwezenlijken van interdisciplinair samenwerken.
5. De school heeft een professionele cultuur die aansluit bij interdisciplinair samenwerken.

PRAATKAART

De praatkaart Interdisciplinair Samenwerken bestaat uit de vijf indicatoren van het STAR-model, schematisch weergegeven in een tabel. Deze zijn in de praatkaart beschreven vanuit oordeelloze stellingen. Deze stellingen worden eerst individueel ingevuld. Vervolgens bespreekt het team de gezamenlijke resultaten. Op basis daarvan gaat het team met elkaar in dialoog over de eigen samenwerkingswensen alsook de stappen die men desgewenst zou kunnen maken. Deze stappen passen bij de organisatieomgeving, de leerlingpopulatie, de visie van de school op samenwerking alsook de huidige situatie. Uitgangspunt is dat iedere school uniek is en dat er dus geen goed of fout is en ook geen voorbeeldplaatje van de gewenste samenwerkingssituatie. Met deze inzichten als basis kan een daadwerkelijke organisatie overstijgende dialoog 'Interdisciplinair Samenwerken' worden vormgegeven.

Er zijn drie versies verschenen in pdf-vorm voor basisscholen, voor kinderopvang en peuterspeelzalen en een derde voor belanghebbende instellingen, zoals jeugdzorg. Vanwege de uniforme opzet van de praatkaart kunnen deze kaarten gezamenlijk ingezet worden bij de gewenste organisatie overstijgende dialoog 'Interdisciplinair Samenwerken'. De drie praatkaarten zijn momenteel gratis te downloaden via Onderwijspassie.nl. Vanaf 2016 is er een *webbased tool* voor scholen verkrijgbaar die gedurende de eerste maanden van 2016 ook gratis beschikbaar is via de website van onderwijsadviesbureau Cedin, www.cedin.nl. ■

VERWIJZINGEN

- 7smodel.nl. (2015, april 1). Opgehaald van 7smodel: <http://www.7smodel.nl/>
- Doornenbal, J. (2012). *Opgroeien doe je*. Groningen: Hanzehogeschool Groningen, lectoraat Integraal Jeugdbeleid.
- Engeström, Y. (2000). Activity theory as a framework for analysing and redesigning work. *Ergonomics*.
- Lieskamp, M., & Vink, R. (2015). *Vertrouwen verbinden en vakmanschap in het onderwijs*. PICA.
- Ries, E. (2013). *De lean startup*. Pearson Benelux B.V. .
- Riksen-Walraven, M. (2004). *Pedagogische kwaliteit in de kinderopvang: doelstellingen en Kwaliteitscriteria. De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Schreuder, L., Valkestijn, M., & Hajer, F. (2005). *Dagarrangementen in de brede school*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Studulski, F. (2012). *Hoe worden wij een integraal kindcentrum?* Utrecht: Sardes Kenniscentrum kindcentra. Opgehaald van www.sadres.nl.
- Verbiest, E. (2003). De rol van de schoolleider in een professionele leergemeenschap. Utrecht: NSA-themareeks, *Leidinggeven aan het primair onderwijs*, nr. 1, 64-68. In: Heijmans, J. Redder, B. *De schoolleiders 'meesterlijk beschreven'*.